

Paștele blajinilor

relatare în dulcele grai moldovenesc

Paștele Blajinilor sau „Paștele Morților”, se prăznuiește o dată pe an în Moldova de răsărit. Este cea mai însemnată dintre toate zilele în care se pomenesc morții de obște și li se dă de pomană. Se prăznuiește a doua zi după Duminica Tomii, sau a opta zi după Paști.

Marea bucurie a Învierii lui Hristos, pe care au trăit-o și creștinii în Săptămâna Luminată și care aduce aminte de învierea cea de obște, ei vin apoi să o împărtășească și celor adormiți în nădejdea fericitei învieri, a cărei bucurie a vestit-o Domnul Iisus Hristos, care înainte de învierea *Sa s-a pogorât întâi să propoveduiască biruință asupra morții, la cei morți din iad* (I Petru 3, 19). Tot așa și urmașii Lui vin în această zi la mormânturile celor adormiți ca să le vestească bucuria biruinței lui Hristos asupra morții.

Temelia Paștelui Blajinilor este credința unită cu nădejdea că Biruitorul morții va învia la strănicul județ sufletele tuturor credincioșilor adormiți: părinți, neamuri și prieteni, pentru bucuria cea veșnică. De aceea și pomenirea celor scumpi nouă adormiți să se facă cu bucuria convenită creștinismului. În această zi preoții sunt îmbrăcați în veșmintele cele de Paști, prealuminate, ce amintesc fața acelor veșminte albe strălucitoare în care au fost îmbrăcați îngerii de la mormântul lui Hristos, care au vestit femeilor mironosițe că Hristos a înviat din morți.

Pentru această zi se fac din vreme anumite pregătiri și la cimitir și acasă, aceste din urmă cer și cheltuieli. Femeile cu copiii vin la cimitir și îngrijesc mormintele, boiesc crucile sau le vâruiesc. Unii credincioși răsădesc pe morminte liliac, mai rar stânjenei. Femeile, mai ales, au grijă și de cei străini morți sau găsiți morți, despre care știu că nu au pe nimeni să-i pomenească; le adună și lor țărâna la mormânturi și le fac și lor să fie „frumos”. Acasă, pe lângă altele, roșesc iarăși ouă, pentru „Blajini”.

În ziua de Paștele Blajinilor lumea vine la biserică, la sfânta slujbă, iar alții se duc de-a dreptul la cimitir. Fiecare femeie aduce cu ea într-o legătură sau două tătușii. „Tatusiile” sunt șervete sau prosoape, mai rar basmali, barizuri, salice sau testemele de îmbrobodit, cele mai obișnuite sunt petece de pânză, țesută acasă, late ca de două șchioape și lungi cum vor să le rupă din valurile de pânză din ladă, după starea gospodarului. „Tatusiile” se strâng la un capăt și se leagă cu lumânare. Acestea sunt tatusiile de mână, ce se dau clericilor împreună cu câte un colac de mână, la începutul atator slujbe care se săvârșesc pentru credincioși. De pomană se dau colaci cu lumânări, câte un prosop sau bucată de pânză pentru un mormânt, paști, cozonac, pascălițe mici coapte anume pentru „Blajini”, ouă roșii, fripturi și

mâncări, apoi rachiu, vin sau bragă pentru masa de obște de la sfârșit.

Preoții ies din biserică împreună cu oamenii, câțiva cu steaguri și merg la cimitir, unde se face o panahidă de obște la care se pomenesc încă o dată toate pomelnicele date pentru pomenire în biserică la slujbele din sâmbetele Postului Mare.

(Pomelnicul casei e o cărțuie mică în formatul de buzunar cu file pentru numele celor vii și morți ai casei. De obicei, în acest pomelnic se trec numai numele celor morți, neamuri și străini cunoscuți: preoți iubiți, călugări din mănăstiri și, când se întâmplă, vreun răposat al casei; mai rar se trec și numele celor vii. Credincioșii, când se duc la biserică, în zilele de duminici și sărbători, iau cu ei pomelnicul de acasă pentru a-l pomeni în altar, la proscomidie, prin dascăl sau starostele bisericii. Unii îl lăsă la biserică pentru mai mult timp, de obicei pentru tot Postul Mare sau chiar și pentru un an, după dorință, până la Blăjeni, când pomelnicul se scoate. Aceste pomelnice credincioșii și le cumpăra dela starostele bisericii, iar acasă și le scriu singuri; rareori pentru aceasta la dascăl.)

Pe măsură ce preoții le pomenească, dascălii le împart, strigându-i pe cei ale căror sunt și care le așteaptă ca să le aibă pentru ecteniile de la mormânturi. După panahida de obște, să fac scurte litii pe la mormânturi.

Gospodina casei, mama copiilor, e aceea care așteaptă de obicei pe preot cu toate gata; când nu-i ea, sunt copii ei. În așteptarea preotului, gospodina casei sau altcineva așterne pe un mormânt al vreunui din neamurile casei un prosop sau un petec de pânză, pe care pune colaci, paști, cozonac, pascălițe sau bucăți de cozonac, fiecare bucată cu lumânare și câte un ou roșu, apoi mâncări și o sticlă cu vin. Se tămâiază cu cățuia casei (cățuia de aramă pentru tămâie se păstrează pe grinda sau pe fereastra în „casa cea mare” și slujește la trebuințele religioase, mai ales pentru praznicele cari se săvârșesc acasă) mormânturile și așteaptă cu pomelnicul în mână.

Preotul vine și săvârșește o ectenie cu pomelnicul întreg al casei, iar când dascălul cântă „Vecinica pomenire”, preotul udă mormintele cu vin. La sfârșit, femeia pune în coșul ce-l poartă storozul (groparul - paracliser) prosopul sau pânză de pe mormânt, cum și o pască, cozonac sau 1-2 colaci cu ouă roșii și lumânare, iar pascălițele

mici și bucățile le dă de pomană copiilor, fiecare bucată cu câte o lumânare aprinsă și un ou roșu, pentru sufletele morților.

Mâncările de obicei și ce mai rămâne le duce la masa de obște, care să face tot în cimitir sau în ograda bisericii - dacă biserica e alături de cimitir - și la care ia parte toată lumea: preoții, dascălii și norodul.

Pentru clericii și mireni aleși se așază de obicei o masă, iar cei mai mulți șed jos, pe a primăverii iarba verde, ca și atunci când Mântuitorul sătura mulțimi de oameni (Matei 14, 19; Marcu 6, 39). Lumea e mulțumită: și cei morți și cei vii. Săracii sunt și ei la această masă.

Când faci prânz sau cină, nu chema pe prietenii tăi, nici pe frații tăi, nici pe rudele tale, nici vecinii bogăți, ca nu cumva să te cheme și ei, la rândul lor, pe tine, și să-ți fie ca răsplătă. Ci, când faci un ospăț, cheamă pe săraci, pe neputincioși, pe șchiopi, pe orbi, și fericit vei fi că nu pot să-ți răsplătească. Căci și se va răsplăti la învierea dreptilor. (Luca 14:12-14)

NOTA REDACȚIEI. În Credința tradițională poporul nutrea convingerea că Apa Sâmbetei, care curge în Tărâmul de Dincolo, era patronată de Sfânta Sâmbătă. Râu fabulos, Apa Sâmbetei izvora de sub rădăcinile Arborelui Lumii, ca apă curată, dar după ce înconjura Pământul de 3, 7, sau 9 ori, ca un șarpe, se îndrepta spre iad. Înainte de a ajunge în iad, Apa Sâmbetei mai trecea pe lângă niște ostroave (insule) populate de sufletele Blajinilor sau Rohmanilor, considerați în popor drept sufletele unor oameni cuvioși, deosebit de blânzi și drepti. Dumnezeu a fost înduioșat de bunătatea și dăruirea lor și i-a luat pentru a-i duce pe tărâmurile celelalte, sub pământ, pe unde curge Apa Sâmbetei. Iată de ce, orice curs de apă reprezenta principala cale de comunicare între cei vii și cei morți. De Paștele Blajinilor se trimiteau Rohmanilor, pe calea apelor curgătoare, coji de ouă roșii sfințite la biserică.